

Vergemålsavdelingen
Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Postboks 8111 Dep
0032 Oslo

Oslo, 15.06.2018

Deres ref: 2018/9955-1 FM-V

Høring – Veileder for representanter – kapittel om: registrering, asyLintervju og mottaksbesøk

NOAS viser til Fylkesmannens høringsnotat av 06.05.2018 om veileder for representanter (registrering, asyLintervju og mottaksbesøk).

NOAS er positive til at Fylkesmannen har tatt initiativ til en slik veileder.

NOAS' mer detaljerte innspill kommer frem i dette brevet, mens mindre detaljerte innspill fremkommer direkte i vedlagt veileder med våre kommentarer.

Generelle kommentarer

NOAS mener at veilederen inneholder god og nyttig informasjon, og ivaretar barneperspektivet på flere punkter.

Samtidig er vår hovedinnvending Fylkesmannens fremstilling av hva relasjonen mellom representanten og den mindreårige skal være. NOAS er kritisk til Fylkesmannens oppfatning av hva slags type relasjon som tilrettelegger for at representanten skal kunne utøve sitt mandat, samt hva som skal til for å bygge en slik relasjon.

Å opparbeide et tillitsforhold gjennom ivaretagelse av barnets psykososiale behov må være en del av representantens oppgave. Ellers blir det tilnærmet umulig å sikre den mindreåriges rettigheter.

Veilederen er i for liten grad forankret i konkrete barnefaglige vurderinger med rot i tverrfaglig forskning og kunnskap om barn. Veilederens informasjon om hva slags type relasjon som er nødvendig og hvordan bygge en slik relasjon må kvalitetssikres fra et barnefaglig ståsted. Det er avgjørende at barnet og representanten har et tilstrekkelig tillitsforhold for at representanten skal kunne sikre barnets rettigheter.

NOAS mener veilederen i for stor grad tar for seg hva man ikke skal gjøre som representant, fremfor hva man skal og bør gjøre som representant. Generelt bør veilederen i større grad gi eksempler på utfordrende og uforsvarlige situasjoner som kan oppstå og hvordan representanter kan håndtere disse på en konstruktiv måte.

NOAS mener videre at veilederen i større grad må utdype representantenes uavhengighet; de skal representere barnet og ikke myndighetene. Barnets interesser sammenfaller ikke nødvendigvis med myndighetenes.

Det er videre uklart når i veilederen informasjon er rettet til representanten og når informasjon er utformet slik Fylkesmannen ønsker at det skal formidles til barna.

NOAS anbefaler at det utarbeides to veiledere. Veilederen som er sendt ut på høring er en veileder som gir representanten en oversikt over sine oppgaver. Denne er svært lang og omfattende og tidvis med tungt språk. Den inkluderer både informasjon om hva representanter bør være bevisste på, og å informere barna om, og mer teknisk informasjon om lister og vaktordninger. Teknisk og praktisk informasjon kan med fordel tas ut i et eget skriv, eller sorteres bakerst.

NOAS anbefaler videre at Fylkesmannen utarbeider en veileder om samtalemetode for representanter og forslag til hvordan man forklare juridiske begreper og andre vanskelige begreper på en barnevennlig måte i tråd med alder og modenhet. En slik veileder bør ta utgangspunkt i den dialogiske samtalemetoden (DCM)¹ og relevante samtaleprinsipper som for eksempel å gi informasjon i dialog ved hjelp av prinsippet «utforske-tilføre informasjon-utforske» (UTU).² Dette er anerkjente samtalemetoder som brukes av politiet i avhør av barn, samt av UDI i asylintervju med barn og i vedtakssamtaler hvor man skal forklare voksne vedtak. Det anbefales videre at representanter kurses i disse samtalemetodene, samt at det utvikles et webinar for representanter. Webinaret kan komplementere veilederen ved gjennom rollespill vise eksempler på samtaler mellom representant og et barn og i ulike situasjoner som registrering, asylintervju og nemndmøte hos Utlendingsnemnda.

Registrering hos Politiets utlendingsenhet

Registreringens innhold

Det er nyttig at representanten får kjennskap til gangen i registreringen, til prosedyrekoder o.l. Vi merker oss imidlertid noen unøyaktigheter i oppsummeringen av hva som skal gjennomgås, nærmere bestemt: asylgrunnlag og straffbare forhold (ved utvidet registrering). Både asylgrunnlag, om enn veldig kortfattet, og straffbare forhold blir etterspurt i vanlig registrering – altså ikke kun i utvidete registreringer. NOAS har generelt sett i asylsaker at informasjon fra registreringen hos PU i en del tilfeller blir brukt for å begrunne motstrid.

Samtale med den mindreårige før registreringen

Fylkesmannen viser til at samtalen skal være «kort, og bør ikke overstige 10-15 minutter» og i «særskilte tilfeller hvor det er behov for en lengre samtale» bør dette avklares med

---

¹ Kari Trøften Gamst, *Profesjonelle barnesamtaler*, Universitetsforlaget, 2015 og Åse Langballe, *Den dialogiske samtalemetoden – hvordan snakke med barn om sensitive temaer*, Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, 2011, tilgjengelig fra:

<https://www.nkvts.no/content/uploads/2015/08/den-dialogiske-barnesamtalen-hvordan-snakke3.pdf>

² Prinsippet brukes blant annet i motiverende samtaler (MI) for å gi informasjon og sjekke om vedkommende har forstått informasjonen. NOAS har brukt dette prinsippet både i vårt veiledningsprosjekt hvor vi gir saks- og situasjonsavklaring med asylsøkere som NOAS ikke kan bistå rettslig, samt i barnesamtaler i forbindelse med vår retts hjelp. Se for eksempel kursmaterieell fra Motiverende intervju fra 2012, s. 15, tilgjengelig fra: <http://motiverendeintervju.no/wp-content/uploads/2013/01/Kursmaterieell-MI-2013.pdf>

saksbehandler hos PU. Det bør understrekes at samtalen skal foregå uten at saksbehandler fra PU er tilstede, og at barnet får forståelse av at de kan stille spørsmål eller ta opp problemstillinger som formidles videre kun med deres samtykke. Tolkens rolle og taushetsplikt må også tydeliggjøres, særlig der representanten benytter seg av samme tolk som PU.

NOAS viser til at barn ved ankomst til PU ofte er slitne og har problemer med å ta inn mye informasjon, jf. erfaringene til Vergeforeningen. NOAS Informasjonsprogram, som gir informasjon og veiledning til enslige mindreårige i ankomsttransittmottaket på Mysebu, erfarer at mange ikke har fått en god forståelse av hvem de har møtt under politiregistrering, og rollene til hhv. representant og tolk.

NOAS har det siste halvåret deltatt i prosjektet «Barn i asylkjeden A-Å», et prosjekt mellom UDI, UNE og PU. I dette prosjektet fremkom det at enslige mindreårige slet med å forstå hva som skulle skje og hvilken rolle representanten hadde. Prosjektet har bestemt at man skal følge opp videre hvilken informasjon som skal gis til barn før registreringen.

NOAS oppfordrer Fylkesmannen til å ta kontakt med UDI om ovennevnte prosjekt for å se nærmere på denne problemstillingen og hvem som skal gi hvilken informasjon før registreringen. Dette henger også sammen med at det i veilederen ikke legges opptil at representanten skal forklare hva asyl er og at asylprosessen er en *prosess*. Det må avklares hvem som skal forklare dette til den enslige mindreårige asylsøkeren før registreringen. Det vises til at NOAS' Informasjonsprogram først gir informasjon til søkere etter registrering.

NOAS stiller seg kritisk til at Fylkesmannen legger opp til at det første møtet mellom representanten og den enslige mindreårige skal være kort og ikke overstige 10-15 minutter. Informasjon fra representanten gis best i dialog med barn slik at man kan kontrollere at barnet faktisk har forstått informasjonen, og ikke i en monolog. Ved bruk av tolk utgjør faktisk samtale ca. halvparten av den totale samtaletiden.

NOAS anbefaler at det settes av minst 60 minutter med tolk, avhengig av barnets behov. En lengre tidsramme for samtale tilrettelegger i større grad for å ivareta slitne barn og sikre at de forstår informasjonen de mottar.

Videre må Fylkesmannen gi eksempler på hva som kan utgjøre «særskilte tilfeller», som gjør at man bør be om ekstra tid. For NOAS' del handler det da om behov for samtale utover våre anbefalte 60 minutter.

I delen om «Helse», bør det også tydeliggjøres at helseutfordringer som kan ha betydning for gjennomføring av registreringen må formidles til saksbehandler i PU før registreringen starter. Da kan saksbehandler ta hensyn til dette under registreringen og anmerke det i registrerings skjemaet. Det bør også fremkomme informasjon i veilederen om ulike former for sårbarhet som kan tilsi særlige tilrettelegging av registreringsprosessen. Dette kan for eksempel være at søker er LHBTI eller det er mistanke om offer for menneskehandel, og at søkere kan ha ønske om kvinnelig eller mannlig saksbehandler, tolk og representant.

I delen om «Spørsmål», viser Fylkesmannen til at representanter bør la «tidskrevende spørsmål» som kan vente ligge til senere. Her bør det konkretiseres med eksempler på hva Fylkesmannen mener faller inn under type spørsmål som kan vente til senere. Hva som kan vente til senere, må vurderes i lys av barnets behov for informasjon. Dersom barnet ikke får informasjonen den ønsker der og da, kan det få konsekvenser for selve registreringen i form av konsentrasjonsvansker og tvil om hvilken informasjon som er relevant for registreringen. NOAS viser igjen til vår anbefaling om at det bør settes av minst 60 minutter til samtalen mellom representanten og den enslige mindreårige.

Representantens oppgaver under registreringen

Angående aldersvurdering, skriver Fylkesmannen at dersom representanten er uenig i PUs aldersvurdering, så må hun/han gi en konkret begrunnelse og påse at innvendingene blir tatt med i rapporten. Om Fylkesmannen med dette mener at representanten i de tilfeller hvor det ikke blir gitt en kommentar dermed er enig med PU, bør det komme tydelig fram i veilederen. Veilederen bør også inneholde informasjon til representantene om mulige konsekvenser av aldersuttalelser gitt hos PU (og senere i asylprosessen). En forutsetning for at representantene skal kunne komme med konkrete uttalelser om alder er at de får adekvat og faglig opplæring i hvordan man kan vurdere alderen til en person, og hvilke hensyn som bør tas.

Representanten må sikre at saksbehandler fra PU begrunner sin aldersvurdering.³

Etter utlendingsloven § 88 skal aldersundersøkelse kun gjennomføres dersom det ikke er mulig med rimelig sikkerhet å fastslå at søker er over eller under 18 år. NOAS etterlyser spesifikk veiledning om hva representanten skal gjøre når det ikke er tvil om at søker er mindreårig, men hvor samtykke til aldersundersøkelsen likevel etterspørres hos PU.

Det bør også tas høyde for at alder i noen tilfeller kan være lavere enn oppgitt, og at representanter kan bli koplet inn på senere tidspunkt, fordi PU eller andre aktører avdekker dette etter registrering. NOAS har erfart at enslige mindreårige asylsøkere som reiser sammen med voksne i en utnyttelses-situasjon, kan være instruert til å oppgi høyere alder, og til og med ha reisedokumenter med uriktige opplysninger, som skal bekrefte at de er voksne. Noen kan oppfatte at de vil få større frihet eller anledning til å jobbe hvis de registreres som voksne. Sistnevnte er trolig mer vanlig i andre europeiske land, men kan gi grunnlag for at PU justerer opp alderen ved Eurodac-treff.

Angående utsettelse i delen om tips til hvordan representanter kan ivareta barnets interesser under registreringen, viser Fylkesmannen til at «man kan be om pause ved behov, men vær samtidig oppmerksom på at det normalt sett er en stor fordel for den mindreårige dersom registreringen blir fullført uten for mange utsettelse». NOAS mener det avgjørende må være at barnet er i stand til å forstå spørsmålene og gi korrekt informasjon. Det er uklart hva som menes med «for mange utsettelse». Én utsettelse kan sikkert være på sin plass (og fordelaktig) in enkelte tilfeller. Dersom søker er sliten, redd eller ikke mentalt forberedt til å bli spurt om

---

³ https://udiregelverk.no/no/rettskilder/udi-rundskriv/rs-2010-183/#_Toc402358682

potensielt vanskelige eller traumatiske forhold, kan dette få betydning senere for vurdering av troverdighet og beskyttelsesbehov dersom søkeren ikke fullt ut er i stand til å delta. Representanten må sikre at det i registreringsskjemaet noteres forbehold om mulige feil eller mangler ved registreringen, ut fra søkers tilstand.

Angående tolk i delen om tips til hvordan representanter kan ivareta barnets interesser under registreringen, bør Fylkesmannen konkretisere med eksempler hvor man i praksis vet at det kan oppstå problemer. I en annen del av veilederen påpekes det for eksempel utfordringen med bruk av farsi-talende tolk fra Iran for dari-talende fra Afghanistan.

Representantene bør påse at barnet får en tydelig forklaring på tolkens rolle. NOAS er kjent med at tolker har blitt gitt oppgaver under politiregistrering som går ut over vanlig definerte oppgaver for en tolk, eksempelvis lese opp skriv om rettigheter og plikter, samt spørre søker om familiemedlemmer i forbindelse med politiets kartlegging av relasjoner. Dette har gitt en del søkere (både voksne og barn) en uklar oppfatning av tolkens rolle og mulige innflytelse på saken. Dette kan føre til usikkerhet om konfidensialitet i prosessen, som kan medføre at søkere tilbakeholder opplysninger.

Angående hva som er forsvarlig i delen om tips til hvordan representanter kan ivareta barnets interesser under registreringen, bør det henvises til konkrete eksempler på hva som for eksempel ikke er forsvarlig. Et eksempel kan være at eventuelle funn forelegges søker før det stilles spørsmål om de samme forholdene, jf. politiets KREATIV-metodikk, slik at det ikke får preg av å skulle «ta» søkere i å gi uriktige opplysninger.

Varsel om utvisningssak og Trandum

Ved forhåndsvarsel på grunn av brudd på bestemmelser i utlendingsloven (eksempelvis ved å ha oppholdt seg ulovlig før søknad om asyl, eller gitt uriktige opplysninger, jf. ul. § 66 a), gis det anledning til fritt rettsråd for å gi en uttalelse om forhåndsvarselet. Representanten vil da kunne ha en viktig rolle med å bistå søker med å kontakte en advokat som kan påta seg å gi eventuelle kommentarer eller innsigelser mot at det fattes vedtak om utvisning. NOAS' Informasjonsprogram har ikke sett tilfeller hvor en enslig mindreårig asylsøker kom til oss med forhåndsvarsel. Vi er litt usikker på hva som skjer i slike tilfeller. Men for voksne i samme situasjon, får de bare en liste med navn på advokater som de kan kontakte selv. For voksne gis det svært kort frist, og de trenger neste alltid bistand for å forstå hva forhåndsvarselet innebærer og til å komme i kontakt med en advokat.

Asylintervju

Representant

I delen om «representanten» skriver Fylkesmannen det følgende:

Representanten er tilstede for å ivareta barnets rettigheter. Dette innebærer ikke å trøste den mindreårige med klemmer, holde barnets hånd under intervjuet eller lignende. At representanten påtar seg en omsorgsrolle kan føre til en rollekonflikt for representanten og urealistiske forventninger hos barnet.

Enslige mindreårige asylsøkere er barn i en særskilt sårbar situasjon. Barnekonvensjonens artikkel 12 må sees i lys av de øvrige bestemmelsene i barnekonvensjonen. Slik Fylkesmannen selv skriver skal representanten sikre at «barnet får sagt det han eller hun vil og viktig informasjon kommer med i intervjurapporten».

NOAS er enig i at det vil være unaturlig for en representant å skulle holde barnets hånd gjennom asylintervjuet i de fleste tilfeller. Men dersom barnet har behov for trøst, og ikke får det i intervjusituasjonen, vil det kunne ha negative konsekvenser for gjennomføringen av intervjuet og barnets psykiske helse. Barnets grunnleggende trygghetsfølelse må være et mål i asylintervjusituasjonen.

NOAS mener at representanter også bør være egnet til å vurdere sin relasjon til barnet og hvordan barnet selv ønsker å bli trøstet og av hvem, dersom det ønsker å bli trøstet. Representanter bør være i stand til å ta hensyn til og ivareta barns individuelle behov; det som passer for et barn, passer nødvendigvis ikke for et annet barn. Kulturelle variasjoner er også viktige her. For at representanten skal kunne vurdere det, må det foreligge et tilstrekkelig nært og tillitsbasert forhold slik at representanten kjenner barnet godt nok til å vurdere dette.

NOAS understreker at skillet mellom profesjonell og naturlig omsorg kan fremstå som kunstig og unaturlig for barn. For barn vil det kunne fremstå merkelig ikke å få trøst i en slik situasjon. Det må undersøkes nærmere om det skillet Fylkesmannen legger opp til er hensiktsmessig i denne situasjonen.

Barnets emosjonelle tilstand er avgjørende for om det befinner seg innenfor toleransevinduet og dermed i stand til å delta i asylintervjuet.⁴ Litteratur om toleransevinduet og reguleringsstøtte i den forbindelse er noe Fylkesmannen må se nærmere på i forbindelse med denne problemstillingen.⁵ NOAS viser til en presentasjon fra Ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) om traumebevisst omsorg for enslige mindreårige asylsøkere som Fylkesmannen selv har lagt, hvor en slide viser til hvordan hjelpere/verger kan hjelpe barnet med å komme tilbake i toleransevinduet.⁶

NOAS viser til at mottaket har daglig omsorg for barnet, men mottaksansatte skal ikke ha innsyn i asylsaken og er dermed heller ikke med i asylintervjuet.

---

⁴ Dag Øystein Nordanger og Hanne Cecilie Braarud, *Regulering som nøkkelbegrep og toleransevinduet som modell i ny traumepsykologi*, Tidsskrift for Norsk Psykologforening, Vol. 51, nummer 7, 2014, s. 530-536, tilgjengelig fra:

http://www.psykologtidsskriftet.no/index.php?seks_id=424651&a=2

⁵ Nils Eide-Midsand, *Betydningen av å være trygg*, Tidsskrift for Norsk Psykologforening, vol. 54, nummer 10, 2017, s. 918-926.

⁶ RVTS Sør, *Traumebevisst omsorg – enslige mindreårige asylsøkere*, Kristiansand, 04.04.2017, tilgjengelig fra:

<https://www.fylkesmannen.no/PageFiles/852589/Traumebevisst%20omsorg%20-%20enslige%20mindre%C3%A5rige%20asyls%C3%B8kere.pdf>

Slik Fylkesmannen legger opp til, blir barnet stående alene i denne situasjonen emosjonelt sett siden verken representant eller intervjuer fra UDI har omsorg for barnet, og dermed ikke i en posisjon hvor de kan trøste barnet. For barn kan slik emosjonell støtte være svært viktig, på lik linje med juridisk bistand.⁷

NOAS anbefaler at Fylkesmannen sikrer at barnepsykologer og andre med relevant barnefaglig kompetanse får uttalt seg om hvordan og hvem som best kan støtte barnet emosjonelt slik at barnet får oppfylt sin rett til å bli hørt etter Barnekonvensjonens artikkel 12. Fylkesmannen bør også se nærmere på betydningen av trøst i tverrfaglig barnefaglig betydning ved utarbeidelse av denne veilederen, herunder både verbal og fysisk trøst. Fylkesmannen bør også ha dialog med UDI om rollefordeling under asylintervjuet for å avklare hvem som har ansvar for å støtte barnet emosjonelt. Det avgjørende må være å tilrettelegge for at barnet føler seg tilstrekkelig trygt og ivaretatt i intervjusituasjonen slik at det er i stand til å delta fullt ut i asylprosessen jf. Barnekonvensjonen artikkel 12.

Fylkesmannen bør for eksempel ta kontakt med Barnehuset i Oslo for å se nærmere på hvordan man følger opp barn som skal i politiavhør. Andre relevante aktører er Ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) og RBUP. Sistnevnte inngikk denne uken samarbeidsavtale med PU, UDI og UNE om barnesamtaler.⁸

Forberedelser

Fylkesmannen anbefaler at representanter setter av én klokke time med tolk til forberedende samtale før asylintervjuet.

NOAS viser igjen til at én klokke time i realiteten blir en 30-minutter lang samtale når man bruker tolk.

NOAS mener at det bør settes av minst 3 timer til dette med tolk. NOAS viser igjen til hva vi skrev innledningsvis om samtalemetodikk. Ved behov bør det også gis anledning til et ekstra møte. NOAS mener representanten står nærmest til å vurdere dette.

NOAS viser til at barn har rett til advokatbistand også før asylintervjuet, men at det ikke fremkommer informasjon om dette i veilederen. Ifølge retningslinjer for advokater som deltar i advokatordningen⁹, skal advokaten ha minst en samtale med barnet, fortrinnsvis før asylintervjuet og innen en uke etter tildeling. Representanten skal kunne være tilstede. Det er viktig at representantene er godt kjent med advokatenes oppgaver, og hva som forventes at representantene skal følge opp ovenfor advokatene.

---

⁷ Se for eksempel henvisning til Liefjaars og Van den Brink i Willem-Jan Verhoeven, *Perspectives on changes in the right to legal assistance prior to and during police interrogation*, Erasmus Law Review, Desember 2014, no. 4, s. 171-174, s. 172.

⁸ <https://www.une.no/aktuelt/arkiv/2018/satser-pa-barnesamtaler/>

⁹ https://www.udiregelverk.no/no/rettskilder/udi-rundskriv/rs-2018-002/#_Toc513458600

Fylkesmannen peker videre på forhold som manglende skolegang, reduserte kognitive evner eller svekket psykisk helse eller traumer hos barnet «... bør i enkelte tilfeller meddeles UDI før intervjuet». Det å informere UDI om spesielle utfordringer i barnets situasjon slik at dette tas hensyn til under intervjuet, er en viktig del av representantens oppgaver. Bevissthet om særlige utfordringer krever imidlertid at representanten har brukt tid på å bli kjent med den mindreårige og vunnet barnets tillit. Det bør avklares med eksempler hva terskelen er for å meddele UDI, jf. «i enkelte tilfeller».

Fylkesmannen skriver videre det følgende:

Selv om du skal veilede barnet om hvilke temaer som tas opp og hvordan barnet best forbereder seg til samtalen, skal ikke barnet fortelle historien sin til deg. Fra barnets perspektiv kan dette være uheldig fordi det kan være en belastning å fortelle om vonde opplevelser. Det kan også svekket kvaliteten på intervjuet, blant annet fordi barnet bevisst eller ubevisst kan tenke at det som har blitt fortalt tidligere ikke trenges å fortelle igjen. Barnet kan få et mer rutinemessig forhold til fortellingen, hvor han eller hun viser mindre følelser og fremstår tilsvarende mindre oppriktig, etter mange gjennomganger av historien. Historien kan også underbevisst modifieres ut fra hvordan historien tidligere har blitt mottatt av lyttere. Av denne grunn er det ønskelig at intervjueren i størst mulig grad mottar «råmaterialet».

NOAS mener det må skilles mellom tilfeller hvor barn selv har behov for å formidle sine opplevelser til representanten og tilfeller hvor representanten aktivt oppsøker spesifikk informasjon om dette. Det vil være unaturlig å skulle stoppe eller hindre et barn som ønsker å formidle informasjon. Barnets ønske og behov for å formidle informasjon må her være avgjørende. Representanten har som oppgave å undersøke hvordan barnet har det. I den forbindelse vil det for barn kunne være naturlig og viktig å formidle informasjon om sitt asylgrunnlag, særlig dersom barnets situasjon i dag henger sammen med fortidens opplevelser.

Dersom representanter får viktig informasjon fra barnet før asylintervjuet, bør disse formidles til advokaten. Advokaten kan ta da stilling til om informasjon bør formidles til UDI i forkant av intervjuet, eller om advokaten mener det er nødvendig at barnet har et møte med advokaten før intervjuet.

Det er også viktig at representanten eller advokaten undersøker med barnet om det er opplevelser knyttet til asylgrunnlaget som barnet synes er særlig vanskelig og vondt å snakke om. I slike tilfeller kan det være hensiktsmessig at barnet deler dette, slik at barnet er i stand til å fortelle om dette til UDI. Dersom representant og advokat har slik informasjon, kan dette videreformidles til UDI og intervjuer kan stille best mulig forberedt.

Intervjudagen og intervjuets innhold

NOAS anbefaler at representanter bør gis anledning til å få én time alene med barnet og en tolk ved behov, før asylintervjuet starter. Behov kan oppstå for eksempel dersom det er lenge siden man har sett barnet, det er lenge siden man hadde forberedende samtale, eller dersom man aldri har møtt barnet før men hvor tidligere representant har forberedt på samtalen. Dette er viktig

av flere årsaker; sikre kontaktetablering mellom barnet og representanten før intervjuet starter, avklare barnets helsesituasjon og om barnet er sulten, tørst eller trøtt slik at intervjuer kan tilrettelegge, sikre at barnet husker og har forstått viktig informasjon om asylintervjuet, og gi barnet tilgang til å underrette og diskutere eventuelle nye opplysninger eller spørsmål før asylintervjuet starter.

Representantens inngripen

Fylkesmannen skriver det følgende i veilederen:

I tilfeller hvor barnet svarer unnvikende eller kortfattet på intervjuers spørsmål, kan du vurdere å anmode om kort pause. Dere kan benytte dere av UDIs tolk og du kan anmode intervjueren om å gå ut av rommet. Representanten må understreke for barnet at det er viktig å svare utfyllende på intervjuers spørsmål, og at en tilstrekkelig opplysning av saken er i barnets interesse. Hvis barnet ikke bidrar med opplysninger under intervjuet vil UDI behandle saken på bakgrunn av opplysningene som allerede foreligger. Hvis det fremkommer under samtalen at barnet ikke forstår hva intervjuer spør om, kan representanten orientere intervjuer og be vedkommende prøve å omformulere spørsmålet slik at barnet har bedre forutsetninger for å forstå.

NOAS mener at representanten i slike situasjoner først og fremst bør sondere med barnet for å finne ut hvorfor barnet ikke opplyser saken i den grad UDI ønsker. Det er i slike situasjoner representanter bør bruke samtalemetoder for å finne ut om det foreligger gode grunner til at barnet ikke forklarer seg så detaljert som ønskelig. Dette tilrettelegger for at representanten kan bistå barnet slik at det er i stand til å forklare seg om vanskelige ting, også i samarbeid med intervjuer. Representanter klarer ikke alltid å avklare på forhånd hva barnet synes er vanskelig å formidle.

Fylkesmannen skriver videre:

Selv om representanten skal ivareta barnets interesser, må man være varsom med å gripe inn under intervjuet. Det er ikke representantens oppgave å avbryte intervjuet straks barnet føler ubehag. Representanten må unngå å stille intervjueren i et dårlig lys, slik at det oppstår et mistillitsforhold mellom barnet og intervjueren. Dette gir et dårlig utgangspunkt for barnets formidling av informasjon, fordi han eller hun kan vegre seg for å dele sensitive opplysninger.

Vi vil ikke anbefale at representanten tar diskusjonen vedrørende intervjuers intervjuteknikk foran barnet fordi dette kan bidra til at barnet blir mer utrygg. Samtidig er det ukurant å ta med seg intervjuer på gangen for en samtale. I stedet vil vi anbefale at man i pausen ber om å få snakke med intervjuer, eventuelt nærmeste leder og tar opp problemstillingen. Det bør nevnes at UDIs intervjuere er profesjonelle og det er sjelden konflikt mellom intervjuer, barn og representant.

NOAS mener Fylkesmannen her heller bør komme med flere eksempler på utfordrende eller uforsvarlige situasjoner og konstruktive løsninger slik at man unngår situasjoner hvor det kan

oppstå mistillitsforhold mellom barn og intervjuer. Særlig det første avsnittet kan føre til at representanter vegrer seg å for gripe inn i uforsvarlige situasjoner og ikke utfører sitt mandat.

Dersom situasjonen er uforsvarlig, må representanten be om at intervjuet stanses umiddelbart.

NOAS mener det også bør bemerkes i veilederen at representanten bør følge med på om den enslige mindreårige faktisk svarer på spørsmålet som blir stilt. NOAS har i det siste sett flere asylintervjuer hvor intervjuer ikke følger opp med relevante oppfølgingsspørsmål, også når det er klart fra svaret at vedkommende ikke svarer på hva spørsmålet stiller.

Avslutning av intervjuet

Fylkesmannen viser til at asyrrapporten i enkelte tilfeller vil leses opp av tolken helt på slutten av asylintervjuet. I mange tilfeller sløyfes høytlesning, og representanten får da lese eller skimme igjennom rapporten, for å undersøke om intervjuet er riktig gjengitt.

Etter det NOAS' Informasjonsprogram erfarer, leses ikke rapporten opp etter intervjuet når det er gjort lydopptak, hvilket gjøres rutinemessig i de fleste saker.

Veilederen må understreke at representanten og barnet sammen må gå gjennom intervjuet ved bruk av tolk så fort som mulig etter asylintervjuet, hvis intervjuet ikke ble lest opp samme dag hos UDI.

Besøk hos den mindreårige

Fylkesmannen fraråder at representanten arrangerer private møter med den mindreårige utenfor mottak. Fylkesmannen mener at kafe-besøk og lignende kan gjøre det uklart for den mindreårige hva som er representantens rolle og skape urealistiske forventninger fordi skillet mellom representantrollen og vennskap viskes ut.

NOAS er uenig i Fylkesmannens vurdering. Møter utenfor mottaket gir en god anledning for uformell og tillitsskapende kontakt. Slik kontakt tilrettelegger for at den mindreårige deler viktig informasjon om asylsak, helse og mottaksforhold med representanten.

NOAS understreker at ikke alle møter må skje slik, men det må være anledning til å møtes utenfor mottaket. Representanten er nærmest til å vurdere hensiktsmessigheten av møter utenfor mottaket.

NOAS ser videre ingen grunn til å betegne slike møter som private eller rotet i vennskap fremfor representantrollen. NOAS understreker igjen viktigheten av uformelle møter som ikke nødvendigvis har som formål å gi eller innhente informasjon, men hvor formålet er skape nødvendig tillit.

Fylkesmannen viser videre til at transittfasen er uforutsigbar og at barnet ofte vil endre bosted flere ganger, slik at ny representant må oppnevnes:

Hvis barnet knytter tette bånd til representanten sin kan dette gjøre flytting mer byrdefullt og forhindre at den mindreårige lar ny representant ivareta hans eller hennes interesser på en best mulig måte. Av samme grunn er ikke overnattingsbesøk tillatt og representanten skal ikke gi gaver til barna. Det frarådes generelt å avlegge spontane besøk, både av hensyn til mottakets daglige drift og barnets behov for stabilitet.

NOAS er uenig i at en uforutsigbar transittfase og endring av bosted skal begrunne en mindre nær relasjon til sin representant. Det avgjørende må være at relasjonen til enhver tid er av en slik karakter som gjør det mulig for representanten å utøve sitt mandat. Dersom relasjonen mellom representanten og barnet ikke er god nok, vil det kunne bli vanskeligere ved overgang til ny representant både for barnet og den nye representanten. Den tidligere representanten vil kunne spille en viktig rolle som brobygger. Det vises igjen til at Fylkesmannen i veilederen ikke har forankret dette barnefaglig.

Det vises videre til Prop. 51 L (2011-2012 pkt. 3.17.3, hvor følgende uttales:

Av omsyn til ei effektiv og tilfredsstillende oppfølging av den mindreårige er det nødvendig med geografisk nærleik mellom barnet og representanten. Dette omsynet må likevel avstemmast mot behovet til barnet for kontinuitet i vaksenkontakten. Bytte av representant bør derfor ikkje avhenge av kommune- eller fylkesgrenser.

NOAS er enig i at overnattingsbesøk og gaver ikke bør tillates.

Angående spontane besøk, har NOAS forståelse for at mottakets daglige drift må hensyntas. Dette må imidlertid begrunnes bedre i veilederen. Veilederen må også understreke at man bør være oppdatert på hva som skjer på mottaket før man drar dit.

Når det gjelder Fylkesmannen syn på at spontane besøk bør unngås av hensynet til barnets stabilitet og forutsigbarhet, bør dette vurderes nærmere og gis en konkret barnefaglig begrunnelse. Det fremkommer ikke av veilederen hvorfor Fylkesmannen mener dette utover en generell henvisning til behov for stabilitet og kontinuitet.

Angående sosiale medier, uttaler Fylkesmannen at representanter ikke bør ha kontakt med barn på sosiale medier. Fylkesmannen mener den mindreårige kan få urealistiske forventninger fordi skillet mellom representantrollen og et vennskap viskes ut.

NOAS mener representanter helst bør ha kontakt med de mindreårige på telefon og krypterte løsninger. Samtidig kan sosiale medier være viktige alternativer dersom økonomi hindrer den mindreårige i å ringe, men da under den forutsetning at den mindreårige har forstått personvernimplikasjonene. Det bør understrekes i veilederen at representanten må forklare hvorfor personsensitiv informasjon ikke skal sendes digitalt av personvern hensyn og vise til at representanten får dokumentene i asylsaken direkte fra utlendingsforvaltningen.

Før besøket

Fylkesmannen viser til at vanligvis dekkes ikke tolk for å snakke med flerspråklige omsorgspersoner for den mindreårige, for eksempel familiemedlemmer som barnet bor privat hos.

NOAS mener dette må dekkes når det er behov for slik kommunikasjon, og etterlyser en konkret begrunnelse for denne vurderingen.

Samtalen

Fylkesmannen skriver det følgende:

Representanten er ikke en støttekontakt eller omsorgsperson for barnet. Det er likevel nødvendig at barnet og representanten har en vennlig tone. Dette fordi barnet skal ha tillit til representanten og være komfortabel med å spørre om bistand eller gi opplysninger. Det kan være vanskelig å finne en balansegang mellom et utpreget profesjonelt forhold og en vennskapelig tone. Et nyttig virkemiddel for å unngå misforståelser, er å tidlig legge premisser for samarbeidet ved å forklare hva som er representantens rolle og avklare eventuelle misoppfatninger. Det er barnets beste at hans eller hennes forventninger samsvarer med det som er din oppgave. Dersom du opplever at barnet er stadig mer oppsøkende, eller søker omsorg fra deg, er det viktig med tydelig grensesetting. Herunder forsikre deg om at barnet får forsvarlig omsorg der vedkommende bor.

Det er for NOAS uklart hva Fylkesmannen egentlig mener her med «vennskapelig tone» og tilfeller hvor Fylkesmannen mener representanter går over i en støttekontakt-funksjon eller omsorgsfunksjon i forhold til representantrollen, samt hvilke forventninger barn kan ha som ikke samsvarer med representantens oppgave. Dette bør eksemplifiseres for å gi mening.

NOAS understreker igjen betydningen av uformelle møter for tillitsetablering og –bevaring, som igjen er avgjørende for utførelsen av det formelle mandatet. Dette henger godt sammen med hva Fylkesmannen selv påpeker:

En representant trenger informasjon om sårbare emner, som fysisk eller psykisk helse og familiesituasjon. Det kan være lurt å avvente disse samtaleemnene og heller starte med en mer hverdagslig samtale. Innledningsvis kan man derfor holde seg til det som relaterer seg til nåtid, heller enn fortid. Å starte samtalen med å høre hvordan barnet har det i hverdagen, ved mottaket, hvilke aktiviteter som tilbys og om vedkommende har knyttet noen bekjentskaper, er et godt utgangspunkt for å bli kjent og for å gi et innblikk i bostedets ivaretagelse av barnet.

Det vises videre til at Fylkesmannen påpeker at «samtalene med barna er et verktøy for å oppdage forhold som skal følges opp».

NOAS ønsker å understreke at det ikke er gitt at ethvert barn i løpet av ett møte er klar til å snakke om sårbare emner, og at det kan være behov for helt uformelle samtaler før man senere begynner med mer formelle og vanskelige samtaler. Dette er individuelt betinget.

Dersom barnet er stadig mer oppsøkende eller søker omsorg fra representanten, kan det være gode grunner til det. Fafo-rapporten «Et trygt sted å vente» fra 2018 viser store utfordringer med utøvelsen av omsorgsansvaret i mottak.¹⁰

NOAS mener veilederen må gi retningslinjer for hva representanter skal gjøre i situasjoner hvor det foreligger mistanke om uforsvarlig omsorg. Veilederen må også henwise til at Fylkesmannen kan kontaktes for veiledning.

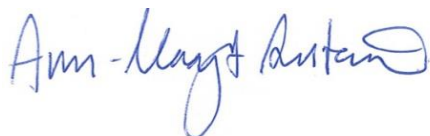
Behov for uavhengig evaluering av representantordningen

NOAS anbefaler at det gjennomføres en uavhengig evaluering av representantordningen. Det er uenighet blant aktører og myndighetene på feltet om hva som kreves for å kunne utøve representantrollen; hva slags type relasjon som er nødvendig og hva som skal til for å skape en slik relasjon, men også hvilken kompetanse som må kreves av representanter. Det vises til rapporter publisert av Fafo¹¹ og UNICEF¹² i 2018 hvor det anbefales at representantordningen evalueres.

NOAS takker for anledningen til å delta i høringsrunden, og vi er tilgjengelige for ytterligere kommentarer om dette skulle være ønskelig.

Med vennlig hilsen

Norsk Organisasjon for Asylsøkere

Ann-Magrit Austenå
generalsekretær

Siril Berglund
rådgiver

---

¹⁰ Silje Sønsterudbråten, Guri Tyldum og Magne Raundalen, *Et trygt sted å vente – Omsorgspraksiser på asylmottak for enslige mindrerårlige*, Fafo-rapport 2018:05. Tilgjengelig fra: <http://www.fafo.no/index.php/zoo-publikasjoner/fafo-rapporter/item/et-trygt-sted-a-vente>

¹¹ Ibid.

¹² UNICEF, *Protected on paper? An analysis of Nordic countries responses to asylum-seeking children*, 2018, tilgjengelig fra: <https://www.unicef-irc.org/publications/940-protected-on-paper-an-analysis-of-nordic-country-responses-to-asylum-seeking-children.html>